

I henhold til § 11 stk. 2-4 og § 17, stk. 2 i bekendtgørelse nr. 1098 af 19. september 2007 om den erhvervsøkonomiske diplomuddannelse og § 4, stk. 1-3, i bekendtgørelse nr. 1016 af 24. august 2010 om prøver og eksamen i erhvervsrettede uddannelser har dekanen efter forslag fra studienævnet for HD 2. del i Finansiering godkendt følgende studieordning for HD 2. del i Finansiering.

Kapitel 1 – generelle uddannelsesbestemmelser

§ 1 Varighed

HD 2. del-uddannelsen er et deltidsstudium normeret til ét studenterårsværk.

Stk. 2. Uddannelseslængden angiver det antal studenterårsværk, der er lagt til grund ved tilrettelæggelsen af uddannelsen. Et studenterårsværk er en fuldtidsstuderendes arbejde i et år og svarer til en årlig arbejdsbelastning på 1800 arbejdstimer svarende til 60 point i European Credit Transfer System (ECTS-point). Arbejdsbelastningen omfatter skemalagt undervisning, hjemmeforberedelse, udarbejdelse af skriftlige arbejder, projekter, øvrige aktiviteter i forbindelse med undervisningen samt selvstudium og eksamensforberedelse og -deltagelse.

§ 2 Adgangskrav

Følgende uddannelser giver adgang til HD 2. del:

1. HD 1. del
2. Relevant erhvervsakademiuddannelse (KVU)
3. Relevant videregående voksenuddannelse (VVU)
4. Relevant uddannelse på mindst samme niveau som nr. 1-3.

Stk. 2. Studienævnet afgør nærmere, hvilke uddannelser i stk. 1, der kan betegnes som relevante i henhold til stk. 1. Studienævnet kan optage ansøgere, der ikke opfylder adgangskravene i stk. 1, men som ud fra en konkret vurdering har uddannelsesmæssige forudsætninger, der kan sidestilles hermed.

Stk. 3. Ved indskrivning til enkeltfag kan studienævnet dispensere fra adgangskravene i stk. 1, hvis ansøgeren skønnes at have de faglige forudsætninger, der er nødvendige for at kunne gennemføre enkeltfaget. En studerende kan dog ikke gennemføre den samlede uddannelse ved enkeltfag uden at tilfredsstille adgangskravene i stk. 1 eller have fået adgang i medfør af stk. 2

Stk. 4. Ansøgere til HD 2.del skal tillige have erhvervet relevant erhvervs erfaring svarende til mindst 2 års fuldtidsarbejde efter gennemført adgangsgivende forløb/uddannelse.jf. dog stk. 5

Stk.5: Relevant erhvervs erfaring der er opnået sideløbende med adgangsgivende forløb/uddannelse medregnes ved optagelsen på HD 2. del.

Stk. 6. Ansøgningsfristen til uddannelsen er den 1. juli i det år, man ønsker at påbegynde studiet.

§ 3 Titulatur

Den, der har erhvervet den erhvervsøkonomiske diplomprøve (Handelsvidenskabelig Diplomprøve), har ret til betegnelsen HD. Ved oversættelse til engelsk er betegnelsen Graduate Diploma in Business Administration. Specialiseringen angives i parentes efter betegnelsen. HD(F)-betegnelsen er Finansiering. På engelsk hedder specialiseringen Finance.

Kapitel 2 – generelle eksamensbestemmelser

§ 4 Eksamenstilmelding

Er den studerende tilmeldt et fag eller fagelement, hvortil der er knyttet en eller flere prøver, er den studerende automatisk tilmeldt den/disse prøver. Rettidig afmelding skal ske senest en måned før prøvens påbegyndelse.

Stk. 2. Er en prøve ikke bestået ved den ordinære prøve, er den studerende automatisk tilmeldt omprøven, jf. dog § 10. Den studerende kan afmelde sig prøven inden en frist, der fastsættes herfor.

Stk. 3. Hvis rettidig afmelding ikke foreligger, jf. stk. 1 og 2, betragtes eksamen som påbegyndt og tæller derfor som et eksamensforsøg. Dette gælder dog ikke, hvis den studerende bliver forhindret i at deltage i prøven på grund af sygdom eller dermed ligestillede forhold, jf. § 17.

Stk. 4. Studienævnet kan fravige de i stk. 1 og 2 fastsatte frister for afmelding, når det er begrundet i usædvanlige forhold.

§ 5 Bedømmelse og censur

Prøverne er enten interne eller eksterne. Ved interne prøver foretages bedømmelsen af en eller flere lærere (eksaminator(erne)). Ved prøver, der aflægges med to eksaminatorer, udpeges en hoved- og en bi-eksaminator. Eksterne prøver bedømmes af eksaminator(erne) og en censor, der er beskikket af Undervisningsministeriet (ekstern censor). Af eksamensbestemmelserne for de enkelte prøver fremgår, hvorvidt prøven er intern eller ekstern, og hvem der medvirker ved bedømmelsen.

Stk. 2. Bedømmelsen af de i § 7, stk. 1 nævnte obligatoriske (godkendelses)opgaver foretages af læreren ved den pågældende undervisning eller en anden lærer, udpeget af studielederen.

§ 6 Ved bedømmelsen af de i § 44 nævnte prøver gives karakterer efter 7-trinsskalaen efter bestemmelserne i bekendtgørelse nr. 262 af 20. marts 2007 om karakterskala og anden bedømmelse.

§ 7 Obligatoriske godkendelsesopgaver

Ud over de i § 44 omhandlede prøver, der indgår i det samlede eksamensresultat, kan der i de enkelte kurser stilles krav om, at der i forbindelse med undervisningen afleveres en eller flere opgavebesvarelser til bedømmelse (såkaldte obligatoriske godkendelsesopgaver). Det er en forudsætning, for at den studerende kan deltage i den afsluttende prøve i kurset, at det fastsatte antal obligatoriske godkendelsesopgaver er afleveret og bedømt "godkendt" inden en fastsat frist. De nærmere bestemmelser om opgavernes antal, form og øvrige vilkår fremgår af eksamensbestemmelserne for de enkelte kurser.

Stk. 2. En studerende, der efter udløbet af den i stk. 1 fastsatte frist mangler at få godkendt én eller flere opgaver i forhold til det fastsatte krav til antal godkendte opgaver i kurset, har mulighed for at få udleveret op til to ekstra opgaver. Dette forudsætter dog, at den studerende har gjort forsøg i alle stillede opgaver, med mindre det kan godtgøres at manglende aflevering skyldes sygdom eller lignende.

Stk. 3. Ved bedømmelsen af de obligatoriske godkendelsesopgaver anvendes bedømmelsen "Godkendt"/"Ikke godkendt".

§ 8 Prøveformer

For prøver, der skal dokumenteres ved prøve- eller eksamensbevis gælder, at prøverne er tilrettelagt som individuelle prøver, jf. stk. 2 - 5.

Stk. 2. Ved individuelle prøver forstås:

- 1) Eksamination og besvarelse skal foregå individuelt.
- 2) Der skal foretages en individuel bedømmelse og gives individuelle karakterer.

Stk. 3. Såfremt prøven har form af en skriftlig opgavebesvarelse, der ikke skal forsvares mundtligt og som er udarbejdet af flere studerende i fællesskab, skal den enkelte studerendes bidrag kunne konstateres, så det sikres, at en individuel bedømmelse finder sted.

Stk. 4. Såfremt der er tale om en skriftlig opgavebesvarelse, der er udarbejdet af flere studerende og som skal indgå i bedømmelsen ved en efterfølgende mundtlig individuel eksamination skal den studerendes bidrag kunne konstateres, således at individuel bedømmelse kan finde sted.

Stk. 5. Såfremt der er tale om en skriftlig opgavebesvarelse, der er udarbejdet af flere studerende og som skal danne grundlag for en mundtlig individuel eksamination skal den studerendes bidrag ikke kunne konstateres.

Stk. 6. Uanset bestemmelserne om, at prøver er offentlige, gælder, at afholdes der forelæsning om eller mundtligt forsvar af en opgavebesvarelse eller tager prøven udgangspunkt i en opgavebesvarelse, og er besvarelsen udarbejdet af flere studerende, må disse studerende ikke være til stede i eksamenslokalet, før de skal eksamineres eller er blevet eksamineret.

Stk. 7. Såfremt der er tale om et seminarforløb, jfr. § 42 stk. 3-4, hvor den studerende fremlægger sit skriftlige seminar for seminarholdet, bedømmes den studerendes skriftlige seminar og deltagelse i seminaret under ét af seminarlæreren.

§ 9 Krav til beståede eksaminer og prøver

Uddannelsens 2. del består for sig. Ved beregning af gennemsnittet for 2. del anvendes de vægte, der er anført i § 44.

Stk. 2. Der udregnes et samlet eksamensresultat (gennemsnit) for 1. og 2. del. Eksamensresultatet beregnes som et simpelt gennemsnit af karaktergennemsnittene for hver del med 1 decimal.

Stk. 3. Hver prøve kan tages om for sig. Dog kan beståede prøver (dvs. prøver med en karakter på 02 eller derover og prøver der er bedømt "bestået") samt prøver, der indgår i beståede deleksaminer, ikke tages om.

Stk. 4. Er prøven opdelt i delprøver, kan hver delprøve tages om for sig. Dog kan beståede delprøver samt delprøver, der indgår i beståede prøver, ikke tages om.

§ 10 En studerende kan højst deltage 3 gange i samme prøve eller anden form for bedømmelse. Studienævnet kan tillade yderligere prøvegange, hvis det er begrundet i usædvanlige forhold. Manglende studieegnethed er ikke usædvanlige forhold.

§ 11 Eksamenssprog

Prøverne aflægges på dansk, jf. dog stk. 2-3, medmindre prøvens formål er at dokumentere den studerendes færdigheder i et fremmedsprog. Der kan forekomme engelske ord og setninger på engelsk i opgaveteksten, og opgaveteksten kan endvidere være vedlagt bilag på engelsk.

Stk. 2. Hvis undervisningen i et fag har været afholdt på et fremmedsprog, aflægges prøven på dette sprog. Studienævnet kan fravige denne regel.

Stk. 3. Studienævnet kan, hvor forholdene gør det muligt, tillade en studerende, der ønsker det, at aflægge en prøve på et fremmedsprog. Aflæggelse af prøver på norsk og svensk accepteres på lige fod med danske besvarelser, og kræver således ikke forudgående tilladelse.

Stk. 4. Ansøgninger efter stk. 3 indsendes til studiesekretariatet senest 1 måned inden prøvens afholdelse.

Stk. 5. Bestemmelserne i stk. 1-4 gælder for såvel mundtlige som skriftlige stedprøver som for alle former for skriftlige opgavebesvarelser, der udarbejdes hjemme (seminarer, projekter m.v.) og som skal underkastes bedømmelse.

§ 12 Hjælpemidler

Hvilke hjælpemidler, der må medbringes ved skriftlige stedprøver, fremgår af eksamensbestemmelserne for de enkelte prøver.

Stk. 2. Med mindre andet fremgår af eksamensbestemmelserne, jf. stk. 1, må der ikke medbringes hjælpemidler, hverken skriftlige eller elektroniske, bortset fra simple skrive- og tegneredskaber.

Stk. 3. Hvor det af eksamensbestemmelserne, jf. stk. 1, fremgår, at der må medbringes elektroniske hjælpemidler, gælder bestemmelserne i CBS' Regler for anvendelse af elektroniske hjælpemidler ved skriftlige stedprøver.

Stk. 4. Hvor studienævnet beslutter at en stedprøve skal afholdes på CBS' PC'er gælder bestemmelserne i CBS' Retningslinier til de studerende i forbindelse med skriftlig eksamen på CBS' PC'er og de tilladte hjælpemidler kan tilpasses, dog således at prøvens faglige niveau ikke ændres. Såfremt studienævnet benytter sig af denne mulighed, skal de studerende oplyses om de ændrede prøvevilkår senest 2 måneder før den endelige eksamensdato.

Stk. 5. For alle skriftlige stedprøver gælder Reglement for skriftlige stedprøver på CBS.

§ 13 Særlige prøvevilkår

Studienævnet kan fravige de fastsatte eksamensbestemmelser for de enkelte prøver med henblik på at tillade særlige prøvevilkår til eksaminander med fysisk eller psykisk funktionsnedsættelse, til eksaminander med tilsvarende vanskeligheder samt til eksaminander med et andet modersmål end dansk, når det vurderes, at dette er nødvendigt for at ligestille disse eksaminander med andre i prøvesituationen. Der er en forudsætning, at der med tilladelsen ikke sker en ændring af prøvens niveau.

Stk. 2. Hvor det af målbeskrivelsen for en prøve fremgår, at der ved bedømmelsen af prøven også lægges vægt på den studerendes stave- og formuleringsevne, kan studienævnet dispensere herfra for studerende, der kan dokumentere en relevant specifik funktionsnedsættelse, medmindre stave- og formuleringsevnen er en væsentlig del af prøvens formål.

Stk. 3. Studerende, der ønsker tilladelse til at aflægge en prøve på særlige vilkår efter stk. 1, eller dispensation efter stk. 2, skal senest 1 måned inden prøvens afholdelse indsende ansøgning herom til studiesekretariatet vedlagt nødvendig dokumentation.

§ 14. Lydoptagelse af prøver

Den studerende kan foretage lydoptagelse af sin egen mundtlige prøve. Den studerende skal i så fald senest ved prøvens begyndelse meddele bedømmerne dette. Der henvises i øvrigt til Etisk regelsæt vedrørende lydoptagelser af mundtlige eksaminationer på CBS.

§ 15 Eksamensterminer og tidsfrister

Vedrørende tidsfrister for til- og framelding m.v. henvises til § 4, stk. 1 samt Årets frister på studiets hjemmeside i e-Campus. De angivne tidsfrister skal overholdes.

§ 16 Afholdelse af prøver i udlandet

En studerende kan, når særlige forhold begrundet det, få tilladelse til at aflægge prøve på en dansk repræsentation eller andre steder i udlandet. Om betingelserne herfor og om de bestemmelser, der gælder for sådanne prøver, henvises til CBS' Retningslinjer for afholdelse af prøver i udlandet.

§ 17 Sygeprøve og omprøve

Studerende, der kan dokumentere, at de på grund af sygdom eller dermed ligestillede forhold ikke har kunnet gennemføre en prøve, har adgang til at deltage i en sygeprøve, jf. dog stk. 2 og 3. Med sygdom ligestilles ulykkestilfælde samt alvorlig sygdom og dødsfald i nærmeste familie. Ved andre ekstraordinære forhold, der forhinder

drer den studerendes tilstedeværelse ved eksamen, kan sagen indbringes for studielederen, der kan give den studerende adgang til at deltage i en sygeprøve.

Stk. 2. Adgangen til at deltage i en sygeprøve omfatter alene studerende, der har været tilmeldt en ordinær prøve. Der afholdes således ikke sygeprøve for studerende, der pga. sygdom ikke har kunnet deltage i en omprøve.

Stk. 3. Der afholdes ikke sygeprøve efter prøver, hvor der afholdes ordinær prøve to gange årligt. [Kan evt. fastsættes konkret]. Dette gælder dog ikke, hvis den studerende kun mangler at bestå én enkelt af de prøver, der ifølge studieordningen er placeret i den afsluttende eksamenstermin, idet den studerende i så fald skal have mulighed for at deltage i en sygeprøve.

Stk. 4. Sygeprøve afholdes snarest muligt efter den ordinære prøve, dvs. normalt forud for næste semesters begyndelse.

Stk. 5. Om adgangen til sygeprøve herunder krav til dokumentation m.v. henvises i øvrigt til Regler for deltagelse i sygeprøve ved CBS.

§ 18. Studerende, der har deltaget i en ordinær prøve og som har opnået karakteren 00 eller derunder, har adgang til at deltage i en omprøve, jf. dog stk. 2 og 3. Omprøve afholdes snarest muligt efter den ordinære prøve, dvs. normalt forud for næste semesters begyndelse.

Stk. 2. Adgangen til at deltage i en omprøve omfatter alene studerende, der har deltaget i en **ordinær** prøve. Der afholdes således ikke omprøve for studerende, der har deltaget i en sygeprøve.

Stk. 3. Der afholdes ikke omprøve efter prøver, hvor der afholdes ordinær prøve to gange årligt. Dette gælder dog ikke, hvis den studerende kun mangler at bestå én enkelt af de prøver, der ifølge studieordningen er placeret i den afsluttende eksamenstermin, idet den studerende i så fald skal have mulighed for at deltage i en omprøve.

Stk. 4. Deltagelse i omprøve tæller som fornyet deltagelse i vedkommende prøve, jf. § 10.

§ 19. Sygeprøve og omprøve afholdes efter samme målbeskrivelse som gælder for den ordinære prøve.

Stk. 2. Sygeprøve og omprøve afholdes efter samme eksamensbestemmelser som gælder for den ordinære prøve medmindre:

- a) der i eksamensbestemmelserne for den pågældende prøve eksplicit er fastsat afvigende bestemmelser vedrørende syge- og omprøve,
- b) der er tale om en skriftlig stedprøve, hvor antallet af eksaminander til syge-/omprøven tilsiger, at denne mest hensigtsmæssigt kan afholdes som mundtlig prøve.

§ 20. Ekstraordinær omprøve

Såfremt der foranstalles eller gives tilbud om ekstraordinær omprøve efter eksamensbekendtgørelsens § 41 (vedr. mangler ved prøven) eller gives tilbud om omprøve efter eksamensbekendtgørelsens §§ 47 eller 52 (vedr. klager over bedømmelse) afholdes omprøven efter samme målbeskrivelser, som gælder for den ordinære prøve.

Stk. 2. Omprøven afholdes i videst muligt omfang efter samme eksamensbestemmelser, som gælder for den ordinære prøve. Hvor dette på grund af prøvens karakter ikke er muligt, kan prøven afholdes efter de fastsatte afvigende bestemmelser for syge-/omprøven, jf. herved § 19, stk. 2, litra a).

§ 21. Klage over bedømmelse af prøver

En studerende har adgang til at indgive klage over en eksamination og bedømmelse, hvis vedkommende ikke mener, at bedømmelsen er korrekt, eller af andre grunde ikke umiddelbart kan acceptere den givne bedømmelse. Om de nærmere regler for at indgive klage herunder muligheden for at begære klagen indbragt for et anke-

nævn samt de for klageadgangen fastsatte tidsfrister henvises til Kapitel 10 i bekendtgørelse nr. 1016 af 24. august 2010 om prøver og eksamen i erhvervsrettede uddannelser samt til CBS' Retningslinjer for klager over undervisning og eksamen for uddannelser under Undervisningsministeriet.

§ 22. Eksamensbevis

CBS udsteder bevis for fuldført uddannelse samt for beståede enkeltfag med angivelse af de aflagte prøver og de opnåede karakterer, jf. eksamensbekendtgørelsens § 39.

Stk. 2. Den studerende har ret til at få udstedt bevis for beståede enkeltfag og til at få udstedt et samlet eksamensbevis, hvis alle prøver, der indgår i uddannelsen, er bestået.

Stk. 3. Beviset skal være den færdiguddannede i hænde senest to måneder efter, at den sidste prøve er afsluttet og resultatet offentliggjort. I beregningen af de to måneder indgår juli måned ikke.

Stk. 4. Hvis uddannelsen er gennemført ved flere institutioner, udstedes det samlede eksamensbevis af den institution, hvor den sidste prøve er aflagt, medmindre institutionerne aftaler andet.

Kapitel 3 – generelle undervisningsbestemmelser

§ 23 I kursusbeskrivelserne optages en fortegnelse over antallet af skematimer og studenterarbejdstimer for de enkelte fag og aktiviteter. Skematimerne er vejledende. Bevillingsmæssige forhold, ændret anvendelse af holddeling og pædagogiske forhold kan medføre justeringer.

Stk. 2. Undervisningen tilrettelægges i et samarbejde mellem studielederen, de fagansvarlige og fagenes lærere. Studienævnet godkender kursusbeskrivelser, læseplaner og pensumlistes.

§ 24 Merit

Beståede uddannelseselementer på HD 1. del ved et andet universitet ækvivalerer tilsvarende uddannelseselementer omfattet af denne studieordning.

§ 25. Studienævnet kan godkende, at beståede uddannelseselementer fra en anden dansk eller udenlandsk uddannelse på samme niveau træder i stedet for uddannelseselementer, der er omfattet af denne studieordning.

Stk. 2. Studienævnet kan ligeledes godkende, at et endnu ikke bestået uddannelseselement fra en dansk eller udenlandsk uddannelse på samme niveau, træder i stedet for uddannelseselementer, der er omfattet af denne studieordning, under forudsætning af at det pågældende uddannelseselement efterfølgende bestås (forhåndsmerit).

Stk. 3. Afgangsprojektet med det mundtlige forsvar heraf, jfr. § 43 er undtaget fra bestemmelsen i stk. 2.

Stk. 4. Afgørelser efter stk. 1 og 2 træffes på grundlag af en faglig vurdering af ækvivalensen mellem de berørte uddannelseselementer.

Stk. 5. Ansøgninger efter stk. 1 og 2 indsendes til Studiesekretariatet (att. Studienævnet) senest 3 måneder inden prøvens afholdelse.

§ 26. Hvis det pågældende uddannelseselement er bedømt efter 7-trins-skalaen eller 13-skalaen ved den uddannelsesinstitution, hvor prøven er aflagt, og hvis det ækvivalerer eller træder i stedet for et uddannelseselement, der efter eksamensbestemmelserne i denne studieordning bedømmes efter 7-trins-skalaen eller 13-skalaen, overføres karakteren, der hvis den er givet efter 13-skalaen konverteres til 7-trins-skalaen. I alle

andre tilfælde overføres bedømmelsen som "Bestået". Ved overførsel som Bestået indgår den pågældende prøve ikke i beregningen af karaktergennemsnittet.

§ 27 Studieordning

Studieordningen skal være offentligt tilgængelig på CBS' hjemmeside.

§ 28 Dispensation fra studieordningen

Studienævnet kan, når der foreligger særlige forhold, der begrundet dette, dispensere fra de bestemmelser i studieordningen, der ikke er bundet i bekendtgørelser, men alene fastsat af CBS.

Stk. 2. Dispensation fra studieordningen, der forudsætter dispensation fra en bekendtgørelse, kan indbringes for Undervisningsministeriet.

§ 29 Klager

Klager over studienævnets eller studielederens afgørelser i henhold til denne studieordning indgives til Rektor for CBS. Fristen for indgivelse af klage er 4 uger fra den dag, afgørelsen er meddelt den pågældende.

Stk. 2. CBS' afgørelse i henhold til stk. 1 kan af klageren indbringes for Undervisningsministeriet når klagen vedrører retlige spørgsmål. Fristen for indgivelse af klage er 2 uger fra den dag, afgørelsen er meddelt den pågældende. Klagen stiles til ministeriet men indgives til Rektor for CBS. CBS videresender klagen til ministeriet ledsaget af en udtalelse. CBS giver klageren lejlighed til inden for en frist af 1 uge at kommentere udtalelsen. Kommentarerne medsendes til ministeriet.

Stk. 3. Der henvises i øvrigt til CBS' Retningslinjer vedrørende studerendes adgang til at klage over studienævnets, studielederens og studieadministrationens afgørelser.

§ 30. Klager over studienævnets afgørelser af, om danske såvel som udenlandske uddannelseskvalifikationer kan erstatte dele af uddannelsen i henhold til § 25, kan indbringes for Kvalifikationsnævnet, jf. Lov om vurdering af udenlandske uddannelseskvalifikationer. Dette gælder allerede beståede såvel som endnu ikke beståede uddannelseselementer (forhåndsmerit).

Stk. 2 Fristen for indgivelse af klage er 4 uger fra den dag, afgørelsen er meddelt den pågældende. Klagen stiles til Kvalifikationsnævnet, men indgives til Rektor for CBS. CBS har mulighed for at behandle ansøgningen igen. Såfremt afgørelsen fastholdes videresender CBS klagen til Kvalifikationsnævnet ledsaget af en udtalelse. CBS giver klageren lejlighed til inden for en frist af 1 uge at kommentere udtalelsen, Kommentarerne medsendes til nævnet. Kvalifikationsnævnet træffer den endelige administrative afgørelse.

§ 31. Regler for selvstuderende

Enhver, der ikke er indskrevet ved studiet som almindelig studerende, kan som selvstuderende aflægge prøver og deltage i anden bedømmelse omfattet af nærværende studieordning, jf. § 33, uden at have deltaget i undervisningen.

Stk. 2. Ved tilmelding som selvstuderende gælder de tids- og betalingsfrister, som fremgår af CBS' generelle bestemmelser herom.

Stk. 3. For selvstuderende gælder bestemmelserne i § 5 og § 9 i Lovbekendtgørelse nr. 952 af 2. oktober 2009 om åben uddannelse (erhvervsrettet voksenuddannelse) samt studieordningens bestemmelser med de undtagelser og tilføjelser, der fremgår af §§ 32-34.

§ 32. Adgangskrav samt evt. forudsætningsbindinger mellem prøverne gælder ikke for selvstuderende.

Stk. 2. Selvstuderende har ingen adgang til at følge den almindelige undervisning på CBS. Undtaget herfra er deltagelse i seminarmøder.

§ 33. Selvstuderende skal - såfremt de ønsker at gennemføre det fulde studium - som øvrige studerende, aflevere hjemmeopgaver efter de fastsatte regler samt i øvrigt deltage i de almindelige prøver, der afholdes i studiet, ligesom selvstuderende skal aflevere afgangsprøve efter samme regler som øvrige studerende.

Stk. 2. Ved evaluering af prøver eller anden form for bedømmelse vil det ikke fremgå, om opgaveløser er tilmeldt studiet som almindelig studerende eller som selvstuderende, jf. dog stk. 3.

Stk. 3. Ved en prøve eller anden bedømmelse, der efter studieordningens bestemmelser forudsætter undervisningsdeltagelse, kan studienævnet bestemme, at prøven erstattes af en anden prøveform tilrettelagt særskilt for selvstuderende.

Stk. 4. Det er ikke muligt gennem indstilling som selvstuderende til prøver eller anden bedømmelse at opnå flere eksamensforsøg end det antal, der følger af studieordningens bestemmelser herom, jf. § 10.

§ 34. Selvstuderende har krav på at modtage oplysninger om pensumkrav med angivelse af den eventuelle litteratur, der udover pensum er indgået i den almindelige undervisning.

Stk. 2. Selvstuderende har krav på i god tid at modtage oplysninger om frister for tilmelding til prøver, seminararbejder o.l., samt om den tidsmæssige placering af disse.

Kapitel 4 – HD Finansierings formålsbestemmelser.

§ 35 Det erhvervsøkonomiske HD 2. dels specialstudium i Finansiering har til formål er at give den uddannede medarbejder i finansielle og andre private og offentlige virksomheder kompetence i finansiell analyse og beslutningstagning. Dette formål søges opfyldt ved at bibringe den studerende kendskab til eksterne og interne forhold af betydning for virksomhedens finansielle beslutninger, herunder penge- og kapitalmarkedernes funktioner og prisdannelse, de finansielle fordringer og instrumenter, virksomhedens investerings- og finansplanlægning på kort og lang sigt, den gældende lovgivnings regulering af og betydning for de finansielle dispositioner. Den studerende bør opnå grundlæggende teoretisk og metodemæssig viden om de mest centrale begreber og modeller med henblik på selvstændigt at kunne identificere, analysere, foretage beregningsmæssige vurderinger og endelig løse finansielle problemstillinger i finansielle såvel som i andre virksomheder. Der lægges speciel vægt på at sætte de studerende i stand til at få det nødvendige overblik over, hvordan investeringsmæssige og finansieringsmæssige forhold spiller sammen, så de studerende er i stand til at implementere konkrete finansielle løsningsmodeller.

Stk. 2. De studerende bibringes kvalifikationer, der kan bruges såvel indenfor private og offentlige virksomheders finansierings- og investerings-univers såvel som i finansielle virksomheder. Nogle typiske jobfunktioner for en HD-F er portfolio manager, investeringsrådgiver, investeringschef og finanschef. Studienævnet har udarbejdet en kort beskrivelse af uddannelsens kompetence-profil, der kan findes på studiets hjemmeside: http://cbs.dk/videreuddannelse/diploma_programmes/hd_uddannelser/hd_2_del_fansiering/menu/job_karriere

Stk. 3. *Mål for viden, færdigheder og kompetencer*

Viden:

Gennem studiet gives de studerende, med en kombination af teori, metode og praksis, en helhedsforståelse for de investerings- og finansieringsbeslutninger, som skal træffes af aktørerne i en åben global markedsøkonomi med frie kapitalbevægelser og en tiltagende integration af de finansielle markeder.

Færdigheder:

Studiet er meget metodepræget, og de studerende kommer i høj grad til at skulle anvende færdigheder indenfor statistik og i nogen grad matematik. De studerende vil således opnå væsentlige kompetencer til brug i udarbejdelsen af statistiske analyser af de finansielle markeder og ikke mindst, at der kan skabes troværdige finansielle beslutningsgrundlag.

Kompetencer:

De studerende opnår kompetencer indenfor såvel corporate finance som investeringsteori. På corporate finance siden udmøntes disse kompetencer i en række kvalifikationer, hvor de studerende bliver i stand til at analysere konkrete finansielle problemstillinger som bl.a. rentabilitetsanalyser under usikkerhed og skat, virksomhedens kapitalstruktur, dividendepolitik, fusioner og virksomhedsopkøb. På investeringssiden får de studerende kvalifikationer indenfor portefølje teori, investering i aktier og obligationer, afdækning af risici ved brug af afledte produkter og risk management. Hertil kommer, at den studerende bliver kvalificeret til at kunne foretage statistiske analyser af markedsdata på såvel makro- som mikroniveau, ligesom de studerende får en detaljeret indsigt i hele det lovgivningsmæssige begrebsapparat, der regulerer de finansielle virksomheder. Den studerende skal kunne identificere egne læringsbehov og egen læring.

Kapitel 5. HD Finansierings uddannelsens struktur

§ 36. HD Finansiering er opdelt i en række obligatoriske fag, valgfri fag og et afgangsprøve (ofte kaldet HD hovedopgave). De obligatoriske fag ligger fortrinsvis på 5. og 6. semester. De valgfri fag, som de studerende selv bestemmer sammensætningen efter sine særlige interesseområder, ligger fortrinsvis på 7. semester. Afgangsprøvet er på 8. semester.

HD Finansierings studiet omfatter således følgende studieaktiviteter:

1. Fixed income
2. Portfolio Analysis
3. Derivatives
4. Skat og Regnskabsanalyse
5. Corporate Finance
  - a. Herunder seminarforløb i Corporate Finance
6. 3 valgfri fag
7. Afgangsprøve.

Stk. 2. Undervisningen er tilrettelagt som: forelæsninger, øvelser, hjemmeopgaver, seminararbejde samt udarbejdelse af afgangsprøve. Som et led i undervisningen på 5. og 6. semester stilles mindst én godkendelsesopgave i hvert obligatorisk fag. De i stk. 1 seks førstnævnte fag er obligatoriske.

Stk. 3. Den studerende skal have bestået de obligatoriske fag før problemformulering til afgangsprøve kan godkendes. De i stk. 1 førstnævnte tre obligatoriske moduler vil have samme læringsmål på landsplan.

Stk. 4. Som led i undervisningen på 5. og 6. semester stilles der et antal hjemmeopgaver i fagene Fixed Income, Portfolio Analysis, Derivatives, Skat & Regnskabsanalyse samt Corporate Finance. I hvert af fagene vil en opgave være en godkendelsesopgave, der skal være bestået, for at den studerende kan indstille sig til eksamen i faget.

§ 37. Undervisningsplanen omfatter et udbud af valgfag, hvis faglige indhold supplerer og uddyber det grundlag for studier, som de obligatoriske fag repræsenterer. Et valgfag vægter normalt 5 ECTS. Den studerende skal vælge og aflægge prøve i 3 valgfag, der tilsammen vil vægte 15 ECTS.

Stk.2. Et konkret valgfag bliver defineret af den enkelte institution, hvorfor det ikke nødvendigvis bliver udbudt på alle institutioner med HD (F) uddannelsen. Den enkelte institution kan beslutte, med udgangspunkt i tilmeldinger og ressourcer i øvrigt, om et udbudt valgfag skal gennemføres. Valgfagene kan af institutionen udskiftes, hvorfor de nedenfor nævnte valgfag skal anses for indikative. Hvilke valgfag der udbydes, besluttes af institutionen inden udgangen af 6. semester.

Stk. 3. Studieleder kan godkende valgfag udbudt af andre HD 2.dels specialer som valgfag på HD Finansiering. Valgfagene kan udbydes sammen med HD Finansiell Rådgivning (HD(FR)). Dog kan højst 1 valgfag vælges uden for HD(F) og HD(FR) studierne. Et valgfag på et andet studium, hvis indhold svarer til et obligatorisk fag på HD (F), vil ikke kunne godkendes.

Stk. 4. Studielederen kan bestemme, at et udbudt valgfag kun gennemføres, såfremt et mindste antal studerende tilmelder sig faget. Begrænsede lærerressourcer, it-ressourcer eller lignende kan medføre, at antallet af tilmeldte studerende til et valgfag må begrænses. Studielederen fastsætter de nærmere regler for denne begrænsning.

Stk.5. Blandt udbudte valgfag på HD (F) og HD (FR) studierne har været:

1. Mergers & Acquisitions and Valuation
2. Videregående obligationer og derivater
3. Avanceret porteføljetæori
4. Financial Risk In Excel
5. Kreditret og kreditvurdering
6. Risikostyring i finansielle virksomheder
7. Finansielle kriser og virksomhedskrak
8. Behavioral Finance (på engelsk)
9. Pensionsøkonomi
10. Boligøkonomi og –finansiering
11. International finansiering
12. Værdipapirhandel
13. Private Equity

Kapitel 5. Målbeskrivelse af de obligatoriske fag

§ 38. Fixed Income indeholder en række klassiske finansielle emner og rummer indlæring i de basale finansielle kalkulationer, rentebegreber og rentestruktur, som skal bibringe de studerende relevante generelle og specifikke kompetencer.

Fagets udgangspunkt er den beregningsmæssigt logiske sammenhæng mellem en finansiell fordrings cash flow, løbetid og effektive rente for de forskellige obligationstyper. Videre belyses sammenhængen mellem den effektive rente, nul kuponrenter og forwardrenter, i diskret såvel som kontinuert form. Rentestrukturen identificeres. Obligationerne prissættes ved hjælp af effektive renter, nul kuponrenter og binomialmodellen. En række risikomål for obligationer, bl.a. varighed og konveksitet opstilles. Endelig dannes porteføljer af obligationer, hvori porteføljestyring og porteføljestrategier indgår. Erhvervsobligationer og realkreditobligationer introduceres.

§ 39 Portfolio Analysis er et metode- og teknikfag, hvor målsætningen er at give de studerende en detaljeret indføring i investeringsteorien. Faget giver dels et overordnet overblik over selve investeringsstrategien, dels processen frem mod, hvordan man som investor optimalt sammensætter sine investeringer under hensyntagen til afkast, risici og diversifikation. Faget fokuserer på aktier og aktieinvestering, men sekundært indgår også obligationer i faget, hvor obligationer sammen med aktier udgør rammen for illustrationer af den opti-

male porteføljesammensætning. Som grundlag for udvikling af de studerendes generelle og specifikke kompetencer indgår følgende problemstillinger og teoriområder:

1. Aktier og aktieinvestering
2. Aktievurderingsmodeller
  - a. Værdiansættelse og nøgletal
  - b. Lønsomhed, vækst og aktie cash-flow
  - c. EVA
3. Klassisk porteføljeteori
  - a. Markowitz
  - b. Value-at-Risk
  - c. Indeksmodellen
  - d. APT og CAPM
4. Investeringsstrategi og performanceevaluering
5. Portfolio Management
6. Den efficiente markedshypotese og behavioral finance
7. Investeringsforeninger og hedge-fonde
8. Konvertible obligationer.

§ 40 Derivatives er et metode- og teknikfag, hvor målsætningen er at give de studerende en dyb og detaljeret indsigt i de mest anvendte finansielle derivater. Der gives en grundig indsigt i formål, opbygning samt værdiansættelse af hvert enkelt derivat. I denne sammenhæng sættes de studerende desuden i stand til at kunne anvende derivaterne til afdækning af såvel nationale som internationale finansielle markedsrisici. De studerende vil med faget derfor være i stand til at forstå såvel opbygningen som anvendelsen af en bred vifte af finansielle instrumenter.

Som grundlag for udvikling af de studerendes generelle og specifikke kompetencer indgår følgende problemstillinger og fag-/teoriområder: Forståelse af finansielle risici, strategi for risikostyring, samt hedging.

Introduktion til pengemarkedsinstrumenter og finansielle produkter, herunder:

1. Forwards og futures (aktier, indeks, valuta og råvarer).
2. FRA.
3. Swaps.
4. Optioner (Black & Scholes)
  - a. Aktie-, indeks- og valutaoptioner
  - b. Caps, floors og collars.
5. Konverterbare realkreditobligationer.
6. CDS.
7. Håndtering af modpartsrisiko.

§ 41 Skat & Regnskabsanalyse har til formål at sætte den studerende i stand til at identificere og løse hyppigt forekommende skattemæssige problemstillinger, primært med tilknytning til finansiell rådgivning, og til at træffe finansielle beslutninger i en virksomhed og i en husholdning. Det forudsættes, at den grundlæggende juridiske metode er indlært på HD 1.del eller anden adgangsgivende uddannelse.

Faget har desuden til formål at give den studerende viden om, samt færdigheder og kompetencer til regnskabsreglernes betydning for de finansielle beslutninger og mulighed for gennem regnskabsanalysen at kunne vurdere en virksomheds økonomiske sundhedstilstand, hvad enten denne information skal anvendes til kreditvurdering, til værdiansættelse af virksomheder og aktier eller lignende formål. Det forudsættes, at

den grundlæggende regnskabsforståelse er indlært på HD 1.del eller anden adgangsgivende eksamen herunder viden om det dobbelte bogholderis principper, regnskabsafslutning samt opstilling af årsregnskaber.

Faget er i praksis delt i to dele: Skatteret og Regnskabsanalyse.

Stk. 2. I Skatteret behandles hovedområderne for såvel de personligt skattepligtige som skattepligtige virksomheder, herunder skattepligtig indkomst, skattepligtens omfang, fradragsberettigede driftsudgifter, opgørelsen af de skattemæssige afskrivninger og genvundne afskrivninger samt avance og udbyttereglerne, dvs. beskatning af gevinst og tab på aktier, investeringsforeningsbeviser, gæld og fordringer (obligationer mm.), og finansielle kontrakter. Desuden gennemgås visse dele af udlandsskatteretten, herunder anvendelsen af dobbeltbeskatningsoverenskomster. Den studerende skal således være kvalificeret til identificere og løse de hyppigst forekommende skattemæssige problemstillinger, primært med tilknytning til finansiell rådgivning, samt til at træffe finansielle beslutninger i en virksomhed og i en husholdning.

Stk. 3. I Regnskabsanalyse behandles de specifikke regnskabsregler for forskellige finansielle fordringer, relevante regnskabsmæssige problemstillinger ved kreditvurdering, beregne økonomiske nøgletal ud fra regnskabsinformationer og forstå deres indbyrdes sammenhæng og betydning. Der indøves kendskab til de regnskabsanalytiske begrebers definition og opgørelse såvel som til tolkningen af disse gennem beregning og analyse af relevante nøgletal med henblik på at opnå detaljeret viden om en virksomheds økonomiske situation. De regnskabsmæssige informationer anvendes desuden til at foretage driftsøkonomiske analyser i, herunder af virksomhedens finansielle og ikke finansielle forhold.

§ 42 Corporate Finance med stor seminarlignende opgave. Faget beskriver teorien om, hvorledes børsnoterede såvel som andre virksomheder kan optimere deres finansiering og investering med udgangspunkt i deres værdiansættelse. De centrale begreber er kapitalomkostning, kapitalstruktur og virksomhedsvurdering. Faget bygger i høj grad videre på 5. semesters fagene om obligationer, aktier og porteføljetori, idet aktionærernes afkastkrav indgår som en vigtig faktor i opgørelsen af selskabernes kapitalomkostning. I faget indgår følgende centrale emner: Egenkapital og fremmedkapital, kapitalstruktur og kapitalomkostninger, betydningen af selskabsskat, personskat og konkursomkostninger for valg af kapitalstruktur, asymmetrisk information og værdien af signaler, klassiske principal-agent problemstillinger, corporate governance og betydningen valg af kapitalstruktur, værdiansættelse af virksomheder og vurdering af projekter, fusioner og overtagelser, international finansiering, reale optioner, og udbyttepolitik herunder aktietilbagekøb.

Stk. 2. Undervisningen i teoridelen af faget Corporate Finance gennemføres ved forelæsninger. I disse skabes et overblik over fagets teori kombineret med praktiske problemstillinger. Der suppleres med et antal øvelser. Der stilles i semesteret en obligatorisk godkendelsesopgave i faget, og denne gennemgås efterfølgende i øvelsesforløbet. En godkendelse af denne opgave er en forudsætning for indskrivning til eksamen.

Stk. 3. Undervisningen i seminarholdet af faget Corporate Finance gennemføres ved oprettelsen af et antal seminarhold, der inden for nærmere afgrænsede fagområder og gennem en vis fælles bearbejdelse af udvalgte artikler og anden litteratur, giver holdets deltagere et fælles udgangspunkt inden for fagområdet, når de vælger emne for og skal skrive deres seminaropgave (seminar). Hver deltager udarbejder et seminar, der skal forsvares ved et seminar møde. Det enkelte seminarhold får en specialiseret emnekreds og en lærer med faglige kvalifikationer her indenfor. Der vil blive søgt udbudt et antal seminarhold, så der er cirka 10-12 studerende pr. hold. Det kan derfor blive nødvendigt at lukke for tilmeldingen til særligt søgte seminarhold.

Stk. 4. Hver deltagende studerende udarbejder en seminaropgave. Dette seminar skal have et omfang på mindst 12 og højst 15 sider, idet de nærmere regler herfor fastlægges af studielederen. Den studerende vil blive vejledt af læreren som led i undervisningsforløbet. Den studerende forsvare sit seminar ved et seminar møde over for udpeget opponenter, seminarholdet og læreren. Hver deltager forestår en eller flere oppositioner og deltager i diskussionen af de fremlagte seminarer.

§ 43 Afgangprojektet – HD-hovedopgaven – har som formål, at den studerende på et problembaseret grundlag selvstændigt kan kombinere uddannelsens teoretiske, praktiske og udviklingsorienterede elementer og formidle dette på et sikkert metodisk grundlag. Afgangprojektet udarbejdes over et emne inden for HD Finansierings faglige område, overordnet set. I projektet gennemføres en i forhold til det valgte finansielle emne relevant teoretisk og empirisk dybtgående belysning af de foreliggende, ofte komplekse problemstillinger og analyse heraf. Den studerende vælger, formulerer og modner sit emne, hvor den studerende arbejder videre på de fra studiet tilegnede faglige teorier og metoder, og hvor den studerende på selvstændig vis behandler det valgte emne. Der forventes en kvalificeret og selvstændig behandling af det valgte emne. Den studerende udarbejder afhandlingen på egen hånd, men med adgang til rådgivning fra udpeget vejleder.

Det er den udpegede vejleder og studielederen, der skal godkende det valgte emne. I vurderingen af afhandlingen indgår, udover beherskelse af fagets og hovedopgavens begreber, også de kommunikative og sproglige kompetencer. Det er en forudsætning for at kunne tilmelde sig afhandlingen, at den studerende har bestået studiets obligatoriske moduler for i alt 15 ECTS.

Stk. 2. Den studerendes skriftlige afgangprojekt skal have et omfang på mindst 60 og højst 80 sider. Afgangprojektet kan udarbejdes af to personer sammen, men omfanget skal da være mindst 120 sider og højst 160 sider. Det skal i sidstnævnte tilfælde være muligt at foretage en individuel bedømmelse af den studerende, jf. § 8, stk. 4. De nærmere krav til udformning af afgangprojektet fremgår af studievejledningen. Til besvarelsen af afgangprojektet gives en tid på mindst 4 måneder.

Stk. 3. Den udarbejdede skriftlige afhandling afsluttes med et mundtligt forsvar.

Dette forsvar tager udgangspunkt i emnet for afgangprojektet og dets indhold. Den mundtlige prøve har karakter af et forsvar for indholdet af afgangprojektet.

Stk. 4. Bedømmelsen af afgangprojektet og den mundtlig prøve heri foretages af vejlederen (eksaminator) og en ekstern censor. Der gives en samlet karakter herfor.

Kapitel 6. Studieaktiviteternes vægtning

§ 44. Studieaktiviteterne vægtes i forhold til hinanden med følgende ECTS-point:

5. Semester	Prøveform, censur	ECTS-point
Fixed income	4 timers skriftlig, intern	5,0
Portfolio Analysis	4 timers skriftlig, intern	5,0
Derivatives	4 timers skriftlig, intern	5,0
6. Semester		
Skat og Regnskabsanalyse	4 timers skriftlig, intern	5,0
Corporate Finance, delprøve	4 timers skriftlig, intern	5,0
Seminarforløb i Corporate Finance, delprøve	Seminar, intern	5,0
7. Semester		
Valgfrit fag 1	4 timers skriftlig, ekstern Eller fagspecifik prøve, ekstern	5,0
Valgfrit fag 2	4 timers skriftlig, ekstern Eller fagspecifik prøve, ekstern	5,0
Valgfrit fag 3	4 timers skriftlig, ekstern Eller fagspecifik prøve, ekstern	5,0

8. Semester		
Afgangsprojekt	Skriftlig opgave med forsvar, ekstern	15,0
I alt		60,0

Forudsætningsbindinger

§ 45. Det er en forudsætning for at kunne få bedømt afgangsprojektet, at prøverne i de obligatoriske fag er bestået med mindst karakteren 02.

Stk. 2. I fag, hvor aflevering af godkendelsesopgaver er obligatorisk, jf. § 7, er det en forudsætning for at kunne deltage i prøverne i faget, at det foreskrevne antal godkendelsesopgaver er bedømt "godkendt".

§ 46. Krav til beståede eksaminer og prøver

Hver prøve skal bestås for sig. En prøve er bestået, når der er opnået karakteren 02 eller derover, jf. bekendtgørelse nr. 262 af 20. marts 2007 om karakterskala og anden bedømmelse. Beståede prøver kan ikke tages om.

Kapitel 6: Ikrafttrædelses- og overgangsbestemmelser

§ 47. Nærværende studieordning gælder for alle studerende, der påbegynder uddannelsen pr. 1. september 2010 eller senere, eller som i medfør af § 48, stk. 2 overføres til denne studieordning.

§ 48. Studerende, der har påbegyndt uddannelsen efter den hidtidige gældende studieordning, skal afslutte uddannelsen efter disse regler. Uddannelsen skal dog senest være afsluttet sommereksamen 2013.

Stk. 2. Studerende, der har påbegyndt uddannelsen efter den hidtidige gældende studieordning, eller i medfør af overgangsbestemmelserne heri er overført til denne, og som har bestået denne ordnings obligatoriske fag, kan dog vælge at afslutte uddannelsen efter overførsel til nærværende studieordning.